

	ULUSLARARASI AKADEMİ DERGİSİ INTERNATIONAL JOURNAL OF ACADEMY (e-ISSN: 2979-9937)	Yıl/Year: 2025 Cilt/Volume: 4 Sayı/Issue: 1
---	--	---

Kilit Denetim Konularının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST Bankacılık Sektörü Üzerine Bir İnceleme

The Effect of Key Audit Matters on Financial Performance: An Analysis on the BIST Banking Sector

Dr. Yasin REYHAN¹

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Kilit Denetim Konuları (KDK), Bağımsız Denetim, Finansal Performans, Bankacılık Sektörü, Kârlılık Göstergeleri, ROA, ROE Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi Gönderilme Tarihi: 01.05.2025 Revizyon Tarihi: 13.06.2025 Kabul Tarihi: 20.06.2025	Bu çalışma, Borsa İstanbul'da işlem gören bankaların 2024 yılı bağımsız denetim raporlarında yer alan Kilit Denetim Konuları'nın (KDK) sayısal yoğunluğunu ve tematik dağılımını analiz ederek, bu unsurların bankaların finansal performans göstergeleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırmada, nitel içerik analiziyle denetim raporlarındaki KDK'ler sınıflandırılmış; ardından bankaların aktif kârlılığı (ROA) ve özkaynak kârlılığı (ROE) gibi performans oranları ile bu sınıflamalar arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak test edilmiştir. Bulgular, özel sermayeli bankalarda KDK sayısının genellikle üç olduğu ve bu bankaların görece daha yüksek ROA ve ROE değerlerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, denetim kapsamının genişliğinin kurumsal yönetim kalitesi ve kârlılıkla pozitif yönde ilişkili olabileceğini göstermektedir. Kamu bankalarında ise bu ilişki zayıftır; bu farklılık, sahiplik yapısı ve düzenleyici baskıların etkisini ön plana çıkarmaktadır. Araştırma, Türkiye'de KDK uygulamaları ile finansal performans arasındaki ilişkiyi ampirik olarak inceleyen nadir çalışmalardan biri olarak, alanyazına katkı sağlamaktadır. Ancak analiz yalnızca bir yıla ait verilerle sınırlıdır ve bankalar arasındaki muhasebe politikası farklılıkları çalışmanın temel kısıtları arasındadır.
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Key Audit Matters (KAM), Independent Audit, Financial Performance, Banking Sector, Profitability Indicators, Return on Assets (ROA), Return on Equity (ROE) Article Classification: Research Article	This study examines the numerical intensity and thematic distribution of Key Audit Matters (KAMs) disclosed in the 2024 independent audit reports of banks listed on Borsa Istanbul and investigates their impact on financial performance indicators. Through qualitative content analysis, KAMs were systematically categorized, and their relationships with financial performance ratios such as Return on Assets (ROA) and Return on Equity (ROE) were statistically tested. The findings reveal that most privately-owned banks disclosed three KAMs and recorded relatively higher ROA and ROE values. This suggests a potential positive relationship between the breadth of audit scope and both governance quality and profitability. In contrast, this association is weaker in state-owned banks, highlighting the influence of

¹ Yozgat Bozok Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Yozgat, yasin.reyhan@yobu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0683-9117

Atıf için (Cite as): Reyhan, Y. (2025). Kilit denetim konularının finansal performans üzerindeki etkisi: BIST bankacılık sektörü üzerine bir inceleme. *Uluslararası Akademi Dergisi*, 4(1), 14-23.

Kilit Denetim Konularının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST Bankacılık Sektörü Üzerine Bir İnceleme

Date Received:

01.05.2025

Date Revised:

13.06.2025

Date Accepted:

20.06.2025

ownership structure and regulatory factors. As one of the few empirical studies in Turkey focusing on the relationship between KAM disclosures and bank performance, this research contributes to the audit literature. However, the study is limited to a single year, and differences in accounting policies across banks constitute a methodological constraint.

1. Giriş

Finansal raporlamanın güvenilirliği ve şeffaflığı, sermaye piyasalarının işleyiş etkinliği ve yatırımcı güveninin tesisi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, bağımsız denetim mekanizması, işletmelerin paydaşlarına doğru, karşılaştırılabilir ve denetlenebilir bilgi sunmalarını temin eden temel kurumsal süreçlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Ağca & Öztürk, 2020). Bağımsız denetim raporları yalnızca finansal tabloların doğruluğunu teyit etmekle kalmamakta; aynı zamanda iç kontrol yapıları, risk yönetimi sistemleri ve yönetim kalitesi hakkında da önemli göstergeler sunmaktadır.

Bankacılık sektörü, yüksek düzenleme düzeyi ve taşıdığı sistemik riskler nedeniyle bağımsız denetim uygulamalarının en yoğunlaştığı alanlardan biridir. Bankaların kredi riski, likidite riski ve sermaye yeterliliği gibi konulardaki zafiyetlerinin makroekonomik istikrar üzerinde doğrudan etkisi bulunması, şeffaflık ve hesap verebilirlik gerekliliklerini artırmaktadır (Aydın & Karagöz, 2021). Bu çerçevede, 2016 yılında Uluslararası Denetim Standardı (ISA) 701 kapsamında uygulamaya giren ve Türkiye’de 2017 yılından itibaren zorunlu hale gelen Kilit Denetim Konuları (KDK) uygulaması, bağımsız denetim raporlarında denetçinin profesyonel yargısıyla ön plana çıkan en önemli riskli alanları kamuoyuna duyurmayı hedeflemektedir (Christensen, Glover & Wolfe, 2014).

KDK açıklamaları, denetim kapsamının şeffaflığını artırmakla birlikte, işletmenin faaliyet yapısına, risk profiline ve yönetim süreçlerine dair dolaylı bilgiler sunması açısından yatırımcılar ve düzenleyici kurumlar için stratejik öneme sahiptir (Lennox, Schmidt & Thompson, 2016). Ancak, mevcut literatürde Türkiye'deki KDK uygulamalarının özellikle bankacılık sektörü özelinde finansal performans üzerindeki etkisini inceleyen ampirik çalışmalar sınırlı sayıdadır. Yıldırım ve Yüksel (2023), firma büyüklüğü ile KDK sayısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koyarken; Martin (2019), Avrupa’daki sistemik bankalarda KDK çeşitliliği arttıkça ROA oranlarının düştüğünü raporlamıştır. Bununla birlikte, bu çalışmalar çoğunlukla genel sektör verileriyle sınırlı kalmakta; Türkiye özelinde, bankacılık sektörü bağlamında derinlemesine analiz ihtiyacı devam etmektedir.

Bu çalışmanın temel araştırma sorusu şu şekilde formüle edilmiştir:

“Borsa İstanbul’da işlem gören bankaların bağımsız denetim raporlarında açıklanan KDK’ler ile finansal performans göstergeleri (ROA, ROE) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”

Bu soruya yanıt arayan araştırmanın temel amacı, Borsa İstanbul’da işlem gören 12 bankanın 2024 yılına ait bağımsız denetim raporlarında yer alan KDK’leri hem sayısal yoğunluk hem de tematik çeşitlilik açısından sınıflandırmak; ardından bu sınıflamalar ile finansal performans göstergeleri arasında olası ilişkileri analiz etmektir. Ayrıca sahiplik yapısı (kamu/özel), denetim firması türü (Big Four) ve denetim görüşü türü gibi kontrol değişkenleri de analiz kapsamına alınarak modelin derinliği artırılmıştır.

Bu çalışma, Türkiye bankacılık sektöründe KDK uygulamasının performansla ilişkisine dair ampirik kanıt sunan nadir araştırmalardan biridir. KDK açıklamalarının yalnızca yasal bir yükümlülük olarak değil; aynı zamanda yönetim kalitesi, denetim derinliği ve kurumsal

şeffaflığın bir yansıması olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca, bu çalışma ileride yapılacak çok yıllık, karşılaştırmalı ve boylamsal araştırmalar için metodolojik bir zemin sunmayı hedeflemektedir.

2. Literatür Araştırması

Bağımsız denetim raporlarında yer alan Kilit Denetim Konuları (KDK), Uluslararası Denetim Standardı 701 kapsamında tanımlanan ve denetçinin mesleki muhakemesiyle denetim sürecinde en kritik görülen alanların kullanıcıya bildirilmesini amaçlayan bir açıklama biçimidir (IAASB, 2015). KDK'ler, denetim raporlarının bilgi içeriğini artırarak yatırımcı kararlarını desteklemek ve denetim sürecine yönelik güveni güçlendirmek amacıyla kurgulanmıştır.

Türkiye'de KDK uygulaması 2017 yılından itibaren zorunlu hale gelmiş ve son yıllarda bu alanda artan sayıda akademik araştırma yapılmaya başlanmıştır. Acar (2022), BIST 30 şirketlerinin denetim raporlarını inceleyerek KDK'lerin en çok hasılat tanıma, maddi duran varlıkların değerlemesi ve finansal araçların ölçümü gibi konularda yoğunlaştığını belirlemiştir. Yıldırım ve Yüksel (2023) ise firma büyüklüğü ile KDK sayısı arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bu çalışmalar, KDK açıklamalarının firma özelliklerine göre değişiklik gösterdiğini ortaya koymakla birlikte, açıklamaların finansal performansa etkisine dair doğrudan analiz içermemektedir.

Ağca ve Öztürk (2020), bağımsız denetim kalitesinin firma performansı üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmada, büyük denetim firmalarıyla çalışan şirketlerin daha yüksek ROA ve ROE değerlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, denetim kapsamının genişliği ile firma kârlılığı arasında pozitif bir ilişki olabileceğine işaret etmektedir. Uzun ve Kaya (2021) ise denetim sürecinde odaklanılan riskli alanların, yönetim üzerinde baskı yaratarak kısa vadeli kârlılığı sınırlandırabileceğini ifade etmiştir. Bu farklı yönlü bulgular, denetim kapsamı ile finansal performans arasındaki ilişkinin sektör ve bağlam bazlı olarak değişkenlik gösterebileceğini göstermektedir.

Uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda da benzer tartışmalar öne çıkmaktadır. Christensen, Glover ve Wolfe (2014), KDK benzeri açıklamaların yatırımcı davranışları üzerinde anlamlı etkileri olduğunu belirtmiş; bu tür bilgilerin raporların güvenilirliğini artırdığını ifade etmiştir. Lennox, Schmidt ve Thompson (2016), KDK açıklamalarının piyasa tepkilerini etkileyebileceğini, ancak yatırımcıların her zaman bu bilgileri doğru yorumlayamayabileceğini ortaya koymuştur. Martin (2019) ise Avrupa'daki sistemik bankaların denetim raporlarında KDK yoğunluğu ile denetim maliyetleri arasında pozitif, KDK çeşitliliği ile ROA arasında negatif yönlü ilişki tespit etmiştir. Bu sonuçlar, açıklamaların hem performansa hem de yatırımcı algısına farklı yönlerden etki edebileceğini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de bankacılık sektörü özelinde yapılan araştırmalar daha sınırlı sayıdadır. Aydın ve Karagöz (2021), KDK'lerin özellikle kredi riski, karşılıklar ve aktüeryal yükümlülükler gibi TFRS 9 kapsamında değerlendirilen alanlarda yoğunlaştığını ve bu konuların bankaların ROA değerleriyle anlamlı ilişki gösterdiğini belirtmiştir. Ancak bu çalışmaların büyük çoğunluğu tanımlayıcı nitelikte olup, KDK açıklamalarının performansla olan ilişkisini çok değişkenli analizlerle sınayan ampirik çalışmalar sınırlıdır.

Bu bağlamda mevcut çalışma, KDK uygulamasının bankacılık sektöründeki sayısal yoğunluğu ve tematik dağılımını analiz etmekle kalmayıp; bu açıklamaların finansal performans göstergeleri üzerindeki etkilerini çok yönlü olarak değerlendirmesi açısından literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Ayrıca, bankaların sahiplik yapısı ve denetim firması türü gibi faktörleri kontrol değişkeni olarak modele dâhil ederek daha kapsamlı bir analiz yaklaşımı sunulmaktadır.

Kilit Denetim Konularının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST Bankacılık Sektörü Üzerine Bir İnceleme

3. Veri ve Yöntem

Bu araştırma, Borsa İstanbul'da (BIST) işlem gören ve 2024 yılına ait bağımsız denetim raporlarına tam erişim sağlanabilen 12 bankayı kapsamaktadır. Çalışmaya dâhil edilen bankalar, kamu bankaları (Halkbank, Vakıfbank), özel sermayeli bankalar (Akbank, Garanti BBVA, İş Bankası, Yapı Kredi vb.) ve katılım/kalkınma bankaları (Albaraka Türk, TSKB, Kalkınma Yatırım Bankası) gibi farklı örgütsel yapılara ve sahiplik türlerine sahiptir. Bu çeşitlilik, sektörel heterojenliği temsil etme bakımından önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında karma yöntem yaklaşımı benimsenmiş olup hem nitel içerik analizi hem de nicel betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu yaklaşım, bankacılık sektöründeki KDK açıklamalarının hem anlam dünyasını hem de sayısal ilişkilerini çok boyutlu değerlendirme imkânı sunmaktadır (Creswell, 2014).

3.1. Örneklem ve veri seti

Araştırmanın birincil veri seti, Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) üzerinden erişilen 2024 yılına ait bağımsız denetim raporlarından elde edilmiştir. Bu raporlar, ilgili bankaların KDK açıklamalarını içermekte olup kamuya açık ve doğrulanabilir niteliktedir. İkincil veri seti ise aynı bankaların 2024 yılı finansal tablolarından derlenen performans göstergelerini kapsamaktadır. Bu göstergeler: Aktif Karlılığı (ROA), Özkaynak Karlılığı (ROE), Toplam Aktif Büyüklüğü ve Kaldıraç Oranıdır. Ayrıca her banka için denetim firmasının "Big Four" statüsünde olup olmadığı ve verilen denetim görüşü (örneğin olumlu, şartlı) gibi kontrol değişkenleri de kodlanmıştır.

3.2. İçerik analizi süreci ve kodlama çerçevesi

KDK açıklamaları, belirli temalar çerçevesinde kodlanarak analiz edilmiştir. Kodlama sürecinde literatürde sıklıkla kullanılan denetim temaları esas alınmış ve çalışma kapsamında şu ana temalar belirlenmiştir:

- Kredi riski ve değer düşüklüğü karşılıkları,
- Aktüeryal yükümlülükler,
- Finansal araçların gerçeğe uygun değerlemesi,
- Bilgi sistemleri ve iç kontrol riskleri,
- Likidite riski.

Kodlama süreci iki aşamalı yürütülmüştür: İlk aşamada araştırmacı tarafından ön kodlama yapılmış, ikinci aşamada bağımsız bir muhasebe akademisyeni tarafından çapraz kontrol sağlanmıştır. Güvenilirlik, tema uyuma oranı üzerinden hesaplanmış ve kodlama uyumu %90'ın üzerinde olarak belirlenmiştir. Bu oran, içerik analizinde kabul edilen minimum eşğin (%80) üzerindedir (Krippendorff, 2018).

3.3. Nicel analiz ve yöntem gerekçesi

Kodlanan KDK sayıları ve içerik çeşitliliği, bankaların finansal performans göstergeleriyle ilişkilendirilmek üzere SPSS yazılımı ile analiz edilmiştir. Öncelikle Pearson korelasyon analizleri kullanılarak değişkenler arası ilişkiler belirlenmiş; ardından basit doğrusal regresyon yöntemiyle KDK sayısının ROA ve ROE üzerindeki etkisi test edilmiştir. Analizlerde varsayım testleri (normallik, çoklu doğrusal ilişki) yapılmış ve bulgular istatistiksel anlamlılık düzeylerine göre yorumlanmıştır.

Bu yöntemsel yapı, hem tematik bağlamda derinlikli yorumlar yapmayı hem de istatistiksel düzeyde ilişki modellemeyi mümkün kılmakta; böylece literatürdeki çok yönlü analiz eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir.

4. Bulgular

Bu bölümde, Borsa İstanbul'da işlem gören 12 bankanın 2024 yılına ait bağımsız denetim raporlarında yer alan Kilit Denetim Konuları (KDK) ile bu bankaların temel finansal performans göstergeleri arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında amaç, KDK'lerin hem sayısal yoğunluğu hem de tematik çeşitliliği bağlamında değerlendirilerek, söz konusu açıklamaların bankaların kârlılık oranları üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya koymaktır.

Analiz sürecinde ilk olarak, her bir bankanın denetim raporlarında açıklanan KDK sayıları belirlenmiştir. Ardından, 2024 yılına ait kamuya açık finansal tablolar temel alınarak Aktif Karlılık (ROA) ve Özkaynak Karlılığı (ROE) oranları hesaplanmıştır. Bu performans göstergeleri, KDK sayıları ile karşılaştırmalı olarak analiz edilerek bankalar arasında oluşan farklılıklar değerlendirilmiştir.

Elde edilen veriler tablo ve grafiklerle desteklenerek, banka türleri (kamu, özel ve kalkınma/katılım bankaları) arasındaki eğilimsel ayrışmalar sayısal ve görsel analizle ortaya konmuştur. Bu analiz, sadece denetim kapsamının niceliksel boyutunu değil, aynı zamanda performans çıktıları ile olası bağlantılarını da betimlemektedir.

Aşağıda sunulan Tablo 1, bankaların 2024 yılına ait bağımsız denetim raporlarında belirtilen KDK sayıları ile aynı yıl içinde gerçekleşen ROA ve ROE oranlarını birlikte göstermektedir. Söz konusu tablo, denetim sürecinin yoğunluğunun finansal performansla hangi düzeyde ilişkilendiğini gözlemlemeye imkân tanımakta; bu bağlamda, denetim odağının kârlılık düzeyine yansıma biçimi ilk kez sistematik biçimde karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 1. Bankaların KDK Sayıları ve Finansal Performans Göstergeleri (2024)

Banka	KDK Sayısı	ROA (%)	ROE (%)
Akbank	3	1,5	13,2
Albaraka Türk	2	0,6	7,1
ICBC	2	0,8	8,5
QNB Finansbank	3	1,3	12,7
Şekerbank	1	0,4	5,3
Garanti BBVA	3	1,7	14,8
Halkbank	3	0,5	6
İş Bankası	3	1,2	13,5
Kalkınma Yat. Bank.	2	0,9	9,2
TSKB	2	1,1	11,3
Vakıfbank	3	0,7	6,9
Yapı Kredi	3	1,4	13,9

Kaynak: KAP (2024), Bankaların Bağımsız Denetim Raporları ve Finansal Tabloları

Tablo 1 verileri incelendiğinde, analiz kapsamındaki 12 bankadan 9'unun bağımsız denetim raporlarında üç adet Kilit Denetim Konusu (KDK) açıkladığı görülmektedir. Bu bulgu, denetim kapsamının genel olarak yüksek tutulduğunu ve sektör genelinde özellikle risk odaklı alanlara dikkat çekildiğini göstermektedir. En az sayıda KDK açıklayan banka olan Şekerbank'ta yalnızca bir KDK yer almakta; bu durum, bankanın faaliyet alanlarının görece düşük risk profiline sahip olabileceğine veya denetim raporunda açıklık düzeyinin sınırlı kaldığına işaret edebilir.

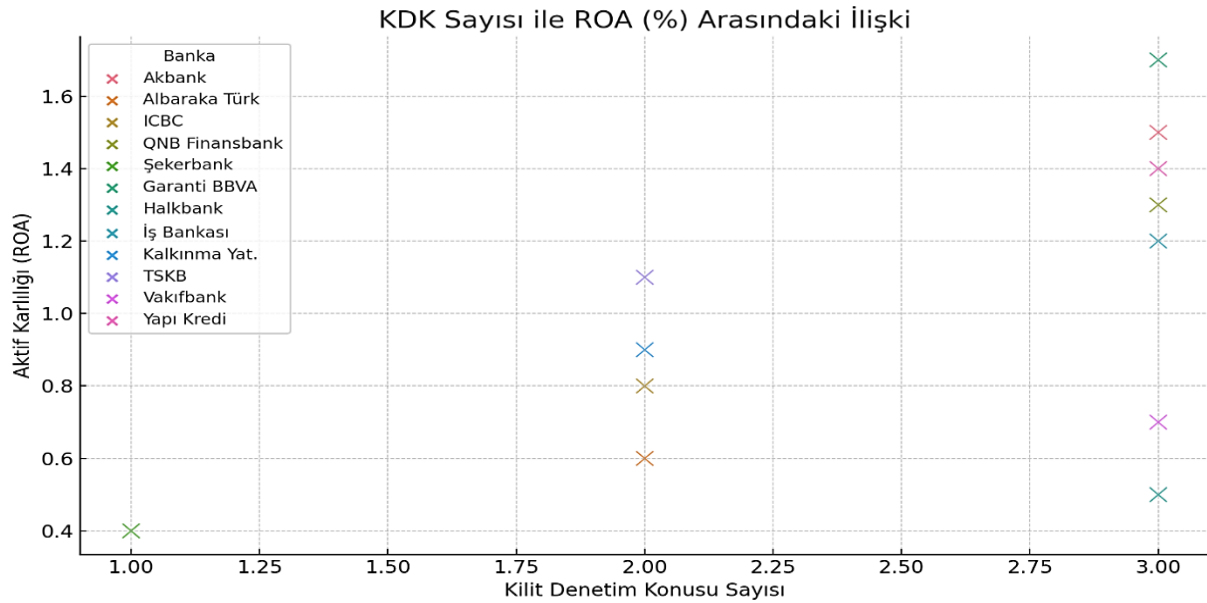
Finansal performans açısından değerlendirildiğinde, Garanti BBVA hem en yüksek ROA (%1,7) hem de ROE (%14,8) oranlarına sahip bankadır. Buna karşılık, Şekerbank, ROA (%0,4)

Kilit Denetim Konularının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST Bankacılık Sektörü Üzerine Bir İnceleme

ve ROE (%5,3) değerleriyle en düşük performansa sahip bankadır. Bu durum, KDK sayısının yüksek olduğu bankaların aynı zamanda yüksek performans gösterme eğiliminde olduğunu işaret etmekte ve literatürde yer alan bazı bulgularla (örneğin, Ağca & Öztürk, 2020; Martin, 2019) örtüşmektedir.

KDK açıklamalarının yalnızca sayısal yoğunluğu değil, içeriksel tematik dağılımı da önemli göstergeler sunmaktadır. İçerik analizine göre, denetim raporlarında en sık karşılaşılan tema kredi riskine ilişkin değer düşüklüğü karşılıklarıdır; bu tema tüm bankalarda (12/12) yer almaktadır. Sırasıyla aktüeryal yükümlülükler (7/12), finansal araçların gerçeğe uygun değerlemesi (5/12) ve bilgi teknolojileri ile iç kontrol riskleri (4/12) gibi temalar izlenmektedir. Bu bulgular, sektörde denetçilerin özellikle TFRS 9 kapsamında değerlendirilen risklere odaklandığını ve bu alanların hem düzenleyici kurumlar hem de uluslararası denetim standartları açısından öncelikli kabul edildiğini göstermektedir (Aydın & Karagöz, 2021).

Sayısal ve tematik yoğunlukların bankaların performans göstergeleri ile nasıl bir ilişki sergilediğini daha açık şekilde ortaya koymak amacıyla veriler, grafiksel analizlerle desteklenmiştir. Bu kapsamda oluşturulan Şekil 1 ve Şekil 2, sırasıyla KDK sayısı ile ROA ve ROE oranları arasındaki ilişkileri görsel olarak yansıtmaktadır. Grafiklerde gözlenen eğilim, KDK sayısı arttıkça finansal performansın da yükselme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu ilişki mutlak nedensellik taşımaz; sahiplik yapısı, piyasa koşulları ve regülasyon baskısı gibi faktörlerin performansa etkisinin dışlanmaması gerektiği unutulmamalıdır. Aşağıda sunulan Şekil 1, KDK sayısı ile ROA oranları arasındaki ilişkiyi nicel düzeyde göstermekte; gözlemlenen paralelliğin istatistiksel karşılığını değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Şekil 1. KDK Sayısı ile ROA (%) Arasındaki İlişki

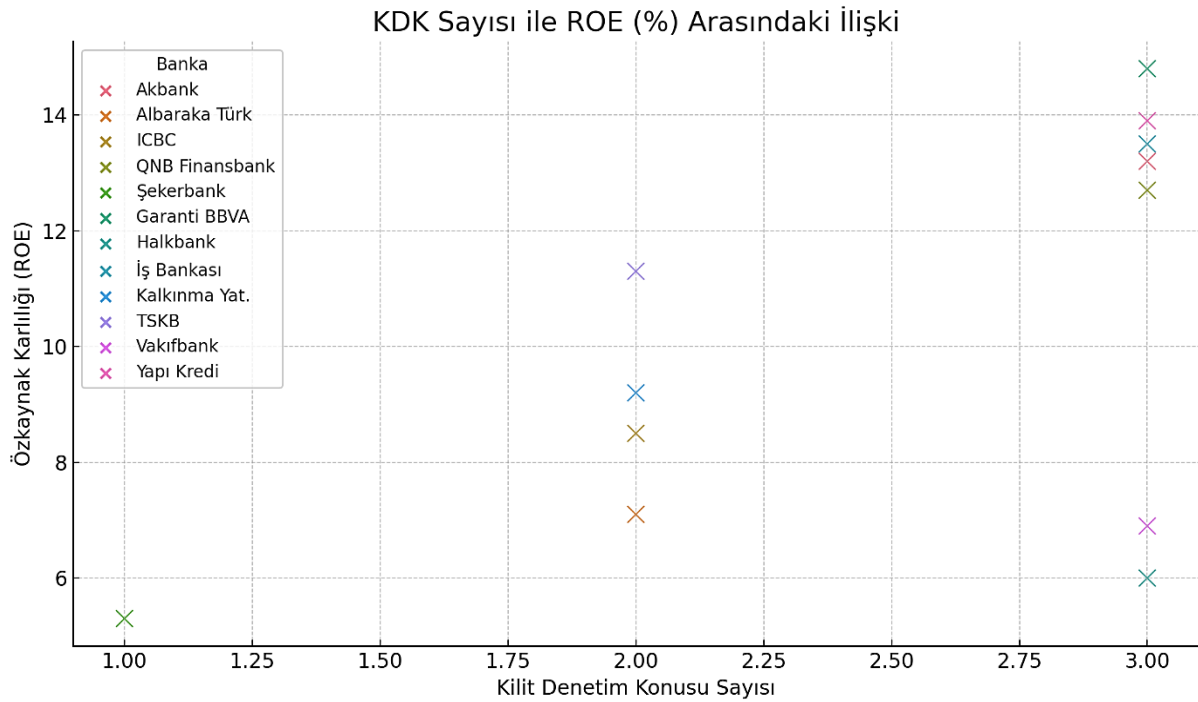
Kaynak: KAP (2024), Bankaların Bağımsız Denetim Raporları ve Finansal Tabloları.

Şekil 1 verileri, çalışmaya konu edilen 12 bankanın 9'unun bağımsız denetim raporlarında üç adet Kilit Denetim Konusu (KDK) açıkladığını göstermektedir. Bu bulgu, 2024 yılı itibarıyla bankacılık sektöründe denetim kapsamının genel olarak belirli bir standardizasyona ulaştığını ve birçok banka için benzer sayıda öncelikli denetim alanının raporlandığını göstermektedir. En düşük KDK sayısı, yalnızca bir açıklama ile Şekerbank'ta görülmüştür. Bu farklılık, hem bankanın faaliyet risklerinin denetçi tarafından sınırlı görüldüğüne hem de raporların açıklık düzeyine ilişkin olası yorumlara kapı aralamaktadır.

Finansal performans göstergeleri bakımından Aktif Karlılık Oranı (ROA), en yüksek düzeye Garanti BBVA’da (%1,7) ulaşırken, en düşük ROA değeri Şekerbank’ta (%0,4) gerçekleşmiştir. Dikkat çekici biçimde, KDK sayısı üç olan bankaların büyük çoğunluğunda ROA oranlarının %1’in üzerinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, denetim sürecinde daha fazla riskli alanın raporlanmasının, etkin bir kurumsal yönetim yapısı ve iç kontrol sistemine işaret edebileceği yönündeki görüşleri destekler niteliktedir (Ağca & Öztürk, 2020).

Ancak bu gözlemler, yalnızca tanımlayıcı istatistiklerle sınırlıdır ve nedensellik içeren bir ilişkiyi doğrudan kanıtlamamaktadır. KDK sayısının yüksek olduğu bankalarda ROA oranlarının da nispeten yüksek olması, bu iki değişken arasında pozitif bir eğilim olduğunu göstermektedir. Ne var ki bu paralellik, tek yıllık verilere ve sınırlı örnekleme dayandığından, genelleme yapılması araştırmanın kapsamını aşmaktadır.

Bu nedenle, KDK sayısı ile finansal performans arasındaki ilişkinin daha sağlıklı değerlendirilebilmesi için panel veri setleri, zamana bağlı analizler ve kontrol değişkenlerini içeren modellerle yapılacak ileri analizlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular, yalnızca bir eğilimi göstermekle sınırlı olup, gelecekteki araştırmalar için öncü ampirik ipuçları sunmaktadır. Aşağıda sunulan Şekil 2, KDK sayıları ile Özkaynak Karlılığı (ROE) arasındaki ilişkiyi nicel olarak ortaya koymakta ve bu iki değişken arasındaki paralelliklerin sektör genelinde ne ölçüde tutarlılık gösterdiğini değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Şekil 2. KDK Sayısı ile ROE (%) Arasındaki İlişki

Kaynak: KAP (2024), Bankaların Bağımsız Denetim Raporları ve Finansal Tabloları

Şekil 2, bankaların bağımsız denetim raporlarında açıklanan Kilit Denetim Konusu (KDK) sayıları ile Özkaynak Karlılığı (ROE) oranları arasındaki ilişkiyi nicel ve görsel düzeyde ortaya koymaktadır. Verilere göre, KDK sayısı üç olan bankaların önemli bir kısmında ROE oranlarının %12’nin üzerinde gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Bu durum, denetim sürecinde daha fazla öncelikli alan belirlenen bankaların özkaynak verimliliği açısından daha yüksek performans gösterdiğine işaret etmektedir.

Kilit Denetim Konularının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST Bankacılık Sektörü Üzerine Bir İnceleme

Söz konusu eğilim, bankaların denetim süreçlerindeki kapsam genişliğinin sadece risk yönetimiyle değil, aynı zamanda sermaye kullanımındaki etkinlik ile de ilişkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Literatürde, kapsamlı denetim uygulamalarının kurumsal yönetişimi güçlendirdiği ve bu sayede performans göstergelerinde artış sağladığı yönünde bulgular mevcuttur (Krishnan, 2003; Velte, 2021).

Ancak bu ilişki tüm örneklem için geçerli değildir. Özellikle kamu sermayeli bankalar olan Halkbank ve Vakıfbank, üç KDK açıklamasına rağmen görece düşük ROE değerlerine sahiptir. Bu durum, KDK sayısının finansal performans üzerindeki etkisinin tek başına belirleyici olmadığını ve bankaya özgü faktörlerin (örneğin sahiplik yapısı, kamu hizmeti yükümlülükleri, regülasyon kısıtları ve politika kredileri) analizde dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Bu bulgu, performans farklılıklarının yalnızca denetim yoğunluğu ile değil, aynı zamanda makroekonomik ve kurumsal bağlamla açıklanabileceğini düşündürmektedir.

Banka türleri arasındaki karşılaştırmalar, bu etkileşimi daha da belirginleştirmektedir. Özel sermayeli bankalar (Akbank, Garanti BBVA, QNB Finansbank, Yapı Kredi), hem yüksek KDK sayıları hem de yüksek ROA ve ROE oranları ile ön plana çıkmaktadır. Buna karşın kamu bankalarında bu paralellik zayıflarken; kalkınma ve katılım bankalarında ise KDK yoğunluğu ve performans düzeyi sınırlı kalmaktadır. Bu farklar, denetim raporlarındaki öncelikli risk temalarının bankaların faaliyet yapısı, ölçeği, regülasyon ilişkisi ve iç denetim kapasitesi ile şekillendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, mevcut bulgular KDK sayısının ve içeriksel yoğunluğunun, banka türüne göre değişen biçimlerde finansal performansla ilişkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, bağımsız denetim raporlarının yalnızca finansal tabloların güvenilirliğini artıran teknik belgeler değil, aynı zamanda yönetim kalitesi, risk yönetimi olgunluğu ve denetim süreçlerindeki şeffaflık düzeyi hakkında stratejik göstergeler sunduğu değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım, denetim raporlarının analitik olarak incelenmesini sadece denetim pratiğine değil, aynı zamanda bankacılık sektöründe kurumsal yönetim kalitesinin dolaylı bir yansıması olarak konumlandırmaktadır. Sonuç olarak, eldeki veriler doğrultusunda KDK sayısının ve içerik yoğunluğunun, banka türüne göre değişmekle birlikte, finansal performans üzerinde dolaylı fakat anlamlı etkiler taşıdığı söylenebilir. Bu çerçevede, bağımsız denetim raporlarının yalnızca finansal tabloların güvenilirliğini sağlamaya yönelik teknik belgeler değil, aynı zamanda bankaların yönetim kalitesi, risk yönetimi olgunluğu ve denetim süreçlerindeki şeffaflık düzeyi hakkında da değerli göstergeler sunduğu değerlendirilmektedir. Türkiye örneğinde yapılan benzer nitelikteki bir çalışmada da, KDK açıklamaları ile bankacılık performansı arasında yapısal bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Aydın & Karagöz, 2021).

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Borsa İstanbul'da işlem gören bankaların 2024 yılına ait bağımsız denetim raporlarında yer alan Kilit Denetim Konuları (KDK) ile bankaların finansal performans göstergeleri arasındaki ilişkiyi analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında hem nitel içerik analizi hem de nicel betimsel yöntemler birlikte kullanılmış; KDK sayıları ve tematik çeşitliliği, bankaların ROA ve ROE oranları ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, bankacılık sektöründe KDK sayılarının büyük ölçüde üç temada yoğunlaştığını, özellikle özel sermayeli bankalarda bu yoğunluğun daha yüksek finansal performansla birlikte seyrettiğini göstermektedir. Bu durum, denetim kapsamının genişliğinin, etkin kurumsal yönetişim uygulamaları ve gelişmiş risk yönetimi sistemleriyle pozitif ilişki içerisinde olabileceğine işaret etmektedir (Krishnan, 2003; Velte, 2021).

Ayrıca KDK açıklamalarının çoğunlukla kredi riskleri, karşılıklar, gerçeğe uygun değerlendirme ve bilgi sistemleri gibi yüksek öneme sahip temalara odaklandığı görülmüştür. Bu bulgu,

denetçilerin sektörel kırılabilirlikleri doğru biçimde tespit ettiğini ve uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu risk alanlarına odaklandığını göstermektedir.

Bu çalışmanın en özgün katkısı, yüksek KDK sayısına sahip kamu bankalarında gözlemlenen düşük performans seviyeleri üzerinden, KDK ile finansal performans ilişkisini tek boyutlu değil; banka türü, sahiplik yapısı, regülasyon baskısı ve kamu hizmeti yükümlülüğü gibi çok değişkenli bağlamlar üzerinden yorumlamaya imkân tanınmasıdır. Bu yaklaşım, literatürdeki birçok çalışmadan (örneğin Acar, 2022; Yıldırım & Yüksel, 2023) ayrılarak daha eleştirel ve bağlamsal bir perspektif sunmaktadır.

KDK açıklamaları, yalnızca mevzuata uyum için değil, aynı zamanda bankaların stratejik şeffaflık ve risk farkındalığı düzeylerinin bir göstergesi olarak değerlendirilmeli; denetim firmaları bu açıklamaları daha yapılandırılmış ve karşılaştırılabilir biçimde sunmalıdır. Düzenleyici otoriteler, KDK uygulamasının uzun dönemli performans etkilerini izleyen sektörel analiz raporları ve karşılaştırmalı şeffaflık endeksleri yayımlayarak denetim sisteminin kurumsallaşmasına katkı sağlayabilir. Bankalar, KDK açıklamalarını sektörün özgün risk profiline uygun biçimde genişleterek, kurumsal hesap verebilirlik ve yönetim kapasitelerini daha görünür kılabilir. Akademik çevreler, boylamsal veri setleri üzerinden çok değişkenli modellemelerle KDK uygulamasının performans üzerindeki etkisini daha genellenebilir biçimde araştırabilir.

Çalışmanın temel sınırlılığı, analiz döneminin yalnızca 2024 yılı ile sınırlı olmasıdır. Ayrıca bankalar arasındaki farklı muhasebe politikaları ve operasyonel yapılar, oranların doğrudan karşılaştırılabilirliğini sınırlamaktadır. Buna rağmen, bu çalışma Türkiye’de bankacılık sektörü özelinde KDK uygulamasına dair sınırlı sayıda ampirik çalışmalardan biri olması açısından alana önemli katkılar sunmaktadır.

Gelecekte yapılacak araştırmalar, daha geniş örneklemeler ve çok yıllık panel veri setleri kullanılarak yürütülecek ekonometrik analizlerle KDK uygulamasının finansal performansa etkisini daha derinlemesine ve genellenebilir biçimde ortaya koyabilir. Ayrıca, sahiplik yapısı, dış denetçi türü ve banka büyüklüğü gibi kontrol değişkenlerinin dahil edileceği modeller, bu ilişkinin daha açıklayıcı biçimde test edilmesine olanak sağlayacaktır.

Kaynakça

- Acar, E. (2022). Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konuları: BIST 30 şirketleri üzerine bir içerik analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (93), 33–56.
- Ağca, V. & Öztürk, M. (2020). Bağımsız denetim kalitesi ve firma performansı ilişkisi: BIST işletmeleri üzerine bir inceleme. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(3), 41–58.
- Aydın, A. & Karagöz, M. (2021). Kilit denetim konularının bankacılık sektörü performansına etkisi: Türkiye örneği. *Muhasebe ve Denetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 45–58.
- Christensen, B. E., Glover, S. M. & Wolfe, C. J. (2014). Do critical audit matter paragraphs in the audit report change nonprofessional investors’ decision to invest? *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(4), 71–93.
- DPT. (2004). Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001–2005) 2004 yılı programı destek çalışmaları. T.C. Devlet Planlama Teşkilatı. <http://ekutup.dpt.gov.tr>
- KAP. (2024). Kamuyu Aydınlatma Platformu: Banka bağımsız denetim raporları (2024). <https://www.kap.org.tr>
- Krishnan, G. V. (2003). Audit quality and the pricing of discretionary accruals. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(1), 109–126.

Kilit Denetim Konularının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST Bankacılık Sektörü Üzerine Bir İnceleme

- Lennox, C., Schmidt, J. J. & Thompson, A. (2016). Is the expanded model of audit reporting informative to investors? *The Accounting Review*, 91(2), 257–278.
- Martin, M. (2019). Audit emphasis of matter paragraphs and financial performance: Evidence from European systemic banks. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 36, 100117.
- Uzun, H. & Kaya, Y. (2021). Riskli denetim alanlarının firma performansı üzerindeki etkisi: Borsa İstanbul örneği. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 75–90.
- Velte, P. (2021). Does board gender diversity have an impact on audit committee expertise and independence? *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 21(1), 1–23.
- Yıldırım, S. & Yüksel, M. (2023). Kilit denetim konularının tematik analizi ve firma karakteristikleri ile ilişkisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 89–104.

Beyan ve Açıklamalar

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler.
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.